

Revizijsko poročilo
o smotrnosti poslovanja
pri izbiri lokacije odlagališča
nizko- in srednjeradioaktivnih
odpadkov (NSRAO)

Ljubljana, junij 2011

Revidiranci in cilj revizije

Revidiranci:

- **Agencija za radioaktivne odpadke, Ljubljana (ARAO),**
- **Ministrstvo za okolje in prostor (MOP),**
- **Ministrstvo za gospodarstvo (MG)**
- **Vlada Republike Slovenije (Vlada)**

Obdobje:

- **od 1. 1. 2006 do 6. 1. 2011**

Cilj revizije:

- **izreči mnenje o smotrnosti (učinkovitosti) postopka izbire lokacije odlagališča NSRAO**

Mnenje o učinkovitosti poslovanja pri načrtovanju in izvedbi postopkov izbire lokacije odlagališča NSRAO (1/3)

Ocenjujemo, da Agencija za radioaktivne odpadke, Ministrstvo za gospodarstvo, Ministrstvo za okolje in prostor ter Vlada Republike Slovenije pri načrtovanju in izvedbi postopka izbire lokacije odlagališča nizko- in srednjeradioaktivnih odpadkov poslovanje niso poslovali učinkovito, saj postopka niso vodili tako, da bi izločili, oziroma zmanjšali tveganja, ki preprečujejo umestitev varnega in družbeno sprejemljivega odlagališča z najnižjimi stroški v načrtovanem času.

Meddržavna pogodba o ureditvi statusnih in drugih pravnih razmerij, povezanih z vlaganjem v Nuklearno elektrarno Krško, njenim izkoriščanjem in razgradnjo določa, da si bosta državi prizadevali za sklenitev dogovora o skupnem odlaganju nizko- in srednjeradioaktivnih odpadkov do konca redne življenjske dobe nuklearne elektrarne, kar bi zagotovilo do tretjine nižje stroške, kot če bi se gradili dve ločeni odlagališči. Z Resolucijo o nacionalnem programu ravnanja z radioaktivnimi odpadki in izrabljenim jedrskim gorivom je bila sprejeta odločitev o samostojni zagotovitvi lokacije za gradnjo odlagališča, ki pa naj bi z modulno izgradnjo omogočal kasnejšo priključitev Hrvaške k projektu. Ocenjujemo, da ravnanje MG in Vlade ni bilo učinkovito, saj niso bile izvajane aktivnosti za sklenitev dogovora o skupnem odlaganju odpadkov. Zaradi visokih stroškov gradnje odlagališča in povečanja izplačila odškodnin obstaja tveganje, da Hrvaška ne bo pristopila k projektu, zaradi česar bodo povečani stroški gradnje odlagališča bremenili Republiko Slovenijo.

Mnenje o učinkovitosti poslovanja pri načrtovanju in izvedbi postopkov izbire lokacije odlagališča NSRAO (2/3)

Prav tako obstaja tveganje, da Hrvaška zaradi neustrezne določbe meddržavne pogodbe, ne bo pravočasno prevzela odpadkov, ki se začasno skladiščijo na lokaciji Nuklearne elektrarne.

Ministrstvo za okolje in prostor in Vlada Republike Slovenije nista zagotovila sprejetja vseh operativnih programov, ki so predpisani z Resolucijo o nacionalnem programu ravnanja z radioaktivnimi odpadki in izrabljenim jedrskim gorivom, prav tako pa ravnanje z nizko in srednje radioaktivnimi odpadki iz Nuklearne elektrarne ne poteka v skladu s sprejetim programom razgradnje in odlaganja, saj Ministrstvo za gospodarstvo ni zagotovilo pravočasne izvedbe njegove revizije.

Zaradi:

- povečanja vrednosti načrtovane investicije v odlagališče nizko- in srednjeradioaktivnih odpadkov,
- sprejema odločitve o izbiri lokacije,
- načrtovane gradnje odlagališča zgolj za slovenski del odpadkov iz nuklearne elektrarne
- povečanja sredstev za zagotavljanje družbene sprejemljivosti, višina prispevka, ki se vplačuje v Sklad za financiranje razgradnje Nuklearne elektrarne Krško in za odlaganje nizko- in srednjeradioaktivnih odpadkov na podlagi sedanjega programa razgradnje in odlaganja, ni več zadostna za pokritje načrtovanih stroškov investicije.

Mnenje o učinkovitosti poslovanja pri načrtovanju in izvedbi postopkov izbire lokacije odlagališča NSRAO (3/3)

ARAO:

- **ni zagotovila doslednega ocenjevanja in vrednotenja lokacij po vseh parametrih in kriterijih, ki jih je določila v metodologiji vrednotenja lokacij in ni zagotovila preglednih obrazložitev ekspertnih ocen s primerljivim prikazom načina ocenjevanja in vrednotenja posameznih parametrov za vse lokacije;**
- **in MOP v postopku potrjevanja lokacij nista predhodno nedvoumno opredelila, kako bo postopek izveden, kadar se v postopek uvrsti nova lokacija. Pred izvedbo postopka potrjevanja lokacij tudi nista opredelila, kdaj in na kakšen način bo izvedena primerjava med lokacijami, ki so bile ocenjene kot primerne, če te niso bile istočasno vključene v postopek potrjevanja;**
- **ni zagotavljala izvedbe predpisanih revizij namenskosti in smotrnosti porabe sredstev ter ni zagotovila učinkovitega izvajanja pogodbe o svetovalnem inženiringu (preseganje zaračunanega dela, ki ga ni moč preveriti, za 154 %), saj v pogodbi ni jasno in natančno opredelila predmeta pogodbe in količine naročenih storitev, zaradi česar izvajanja pogodbe ni mogoče nadzirati in ni mogoče potrditi namenskosti izplačanih sredstev.**

Mnenje o učinkovitosti poslovanja pri določitvi zagotavljanja družbene sprejemljivosti odlagališča NSRAO (1/3)

Ocenjujemo, da so bile načrtovane oblike zagotavljanja družbene sprejemljivosti ARAO sicer ustrezne, da pa bi bila izvedba postopka umeščanja odlagališča bolj učinkovita, če bi med načrtovanjem posameznih faz postopka v večji meri proučila vpliv načina izvedbe postopka in obravnave lokacij v fazi ocenjevanja primernosti na stroške za zagotavljanje družbene sprejemljivosti odlagališča.

Med izvedbo postopka se je izkazalo, da načrtovane oblike in zneski za zagotavljanje družbene sprejemljivosti ne zadoščajo za izvedbo in dokončanje postopka umestitve odlagališča, zato menimo, da bi morala za bolj učinkovito izvedbo zagotavljanja družbene sprejemljivosti predhodno predvideti možne zahteve lokalnih skupnosti in načine za obravnavo njihovih zahtev. Ocenjujemo, da je bil poudarek pri zagotavljanju družbene sprejemljivosti predvsem na zadostitvi zahtev lokalne skupnosti in manj na zagotavljanju družbene sprejemljivosti med lokalnim prebivalstvom.

Mnenje o učinkovitosti poslovanja pri določitvi zagotavljanja družbene sprejemljivosti odlagališča NSRAO (2/3)

MOP in Vlada nista zagotovila učinkovitega in preglednega načina določanja oblik zagotavljanja in povečevanja družbene sprejemljivosti za umestitev odlagališča. Čeprav so bila načrtovana le nadomestila občinam zaradi umestitve odlagališča, določena z Uredbo o merilih za določitev višine nadomestila zaradi omejene rabe prostora na območju jedrskega objekta, je MOP na podlagi zahtev Občine Krško predlagalo še uvedbo dodatnega nadomestila za upravičence na širšem območju okrog odlagališča, ki ga je Vlada potrdila, čeprav ni v skladu z opredelitvami iz Zakona o varstvu pred ionizirajočimi sevanji in jedrsko varnostjo in Uredbe o območju omejene rabe prostora, ki predvideva omejeno rabo zgolj v krogu s polmerom 500 metrov in ne 10 kilometrov, zaradi česar bodo nastale dodatne obveznosti v višini 86.292 tisoč evrov.

Prav tako ni bila v skladu z zakonskimi opredelitvami omejene rabe prostora določitev nadomestila za izvajanje terenskih raziskav, ki je bilo izplačano lokalnim skupnostim, v katerih je potekal postopek umeščanja lokacije, v znesku 1.490 tisoč evrov, saj ti postopki ne povzročajo omejene rabe prostora.

Računsko sodišče Republike Slovenije • <http://www.rs-rs.si>

Mnenje o učinkovitosti poslovanja pri določitvi zagotavljanja družbene sprejemljivosti odlagališča NSRAO (3/3)

MOP je predlagalo in Vlada potrdila protokole za sofinanciranje investicij v Občini Krško iz državnega proračuna, ki jih je ta postavila kot pogoj za nadaljnje sodelovanje v postopku izbire lokacije odlagališča pred potrditvijo primerjalne študije variant, posebne varnostne analize in okoljskega poročila. Odobritev dodatnih nadomestil zaradi omejene rabe prostora in sklenitev protokolov med Občino Krško in ministrstvi oziroma ARAO pomeni povečanje vrednosti investicije. Glede na to, da take oblike zagotavljanja družbene sprejemljivosti niso bile načrtovane, viri za pokrivanje stroškov odlagališča ne bodo zadostni, saj na podlagi veljavnega prispevka za razgradnjo v Skladu za razgradnjo nuklearne elektrarne in za odlaganje nizko- in srednjeradioaktivnih odpadkov ne bodo zbrana zadostna sredstva.

Računsko sodišče Republike Slovenije • <http://www.rs-rs.si>

Odzivno poročilo – ARAO (90 dni)

ARAO mora izvesti popravljalne ukrepe, ki se morajo nanašati na:

- začetek aktivnosti za izvedbo revizije namenskosti in smotrnosti porabe sredstev Sklada za financiranje razgradnje Nuklearne elektrarne, pri čemer naj ustrezno opredeli predmet ter obseg izvedbe revizije in merila za presojo smotrnosti in namenskosti porabe sredstev sklada;
- izdelavo Navodila za pripravo razpisne dokumentacije v vseh postopkih javnega naročanja, da bo pri oddaji del za izvedbo storitev zagotovljena ustrezna opredelitev predmeta pogodbe in določitev potrebnega obsega izvedbe del in
- izdelavo Navodila za spremljanje izvajanja pogodb v postopkih javnega naročanja glede na predmet pogodbe, ki mora vsebovati opredelitev nalog skrbnika pogodbe, poročanje o izvajanju nalog skrbnika ter nadzor nad ustreznostjo dela skrbnika.

Odzivno poročilo – MG (90 dni)

MG mora izvesti popravljalne ukrepe, ki se morajo nanašati na:

- pripravo načrta aktivnosti za izdelavo poročila o izvajanju meddržavne pogodbe z Republiko Hrvaško o ureditvi statusnih in drugih pravnih razmerij, povezanih z vlaganjem, ki mora vsebovati oceno določil mednarodne pogodbe, ki niso učinkovita za skupno ravnanje z radioaktivnimi odpadki iz nuklearne elektrarne in oceno odmikov od izvajanja pogodbenih določil mednarodne pogodbe;
- pripravo načrta aktivnosti za dogovor z republiko Hrvaško glede nadaljnjih skupnih aktivnosti pri gradnji odlagališča nizko- in srednjeradioaktivnih odpadkov;
- pripravo predloga meddržavni komisiji za redno letno spremljanje in obravnavo Programa razgradnje Nuklearne elektrarne Krško in odlaganja NSRAO ter izrabljenega jedrskega goriva, da bi zagotovili dosledno izvajanje programa v obeh državah in njegovo revizijo ob vseh bistvenih odmikih od pomembnih predpostavk programa.

Odzivno poročilo – MOP (90 dni)

MOP mora izvesti popravljalne ukrepe, ki se morajo nanašati na:

- **pripravo analize obstoječe ureditve določanja nadomestil za omejeno rabo prostora zaradi umestitve odlagališča NSRAO glede na opredelitve območij omejene rabe prostora in začetka izplačevanja nadomestil, kakor jih določajo Zakon o varstvu pred ionizirajočimi sevanji in podzakonski predpisi, sprejeti na njegovi podlagi; analiza obstoječe ureditve mora vsebovati predvsem:**
  - **ugotovitev odmikov sedanje določitve nadomestil zaradi umestitve odlagališča NSRAO zaradi drugačne opredelitve območij omejene rabe prostora in začetka izplačevanja nadomestil, kot jih predvideva sprejeta zakonodaja ter**
  - **določitev aktivnosti za pripravo predloga predpisa za določitev nadomestil zaradi omejene rabe prostora zaradi umestitve odlagališča nizko- in srednjeradioaktivnih odpadkov, ki mora temeljiti na veljavni zakonodaji.**

Odzivno poročilo – Vlada (90 dni)

Vlada mora izvesti popravljalne ukrepe, ki se morajo nanašati na:

- **določitev rokov za posredovanje operativnih programov** ravnanja z radioaktivnimi odpadki, ki jih je treba pripraviti na podlagi Resolucije o nacionalnem programu ravnanja z radioaktivnimi odpadki in izrabljenim jedrskim gorivom in **opredelitev načina spremljanja izvajanja teh programov ter načina izvedbe njihovih revizij;**
- **opredelitev načina poročanja** Ministrstva za gospodarstvo o izvajanju mednarodne pogodbe o nuklearni elektrarni, in
- **proučitev in analizo predmeta investicij**, na katere se nanašajo sklenjeni protokoli, rezultat katere mora biti ugotovitev in utemeljitev, ali je predmet posameznega sklenjenega protokola povezan z investicijo v odlagališče nizko- in srednjeradioaktivnih odpadkov; na podlagi izvedene analize je treba pripraviti predlog:
  - **aktivnosti za zagotovitev ustreznega povečanja vrednosti investicije,**
  - **določitve virov za financiranje investicij.**